

From Wantons till Wild Force

Nya sound i en gränsstad

-Tutkimukseni osoittaa selvästi että Vaasa, kun katsoo Suomen kokonaisuutena, on hyvin erilainen paikka kuin muu Suomi. Täällä myyvät erilaiset levyt ja genret kuin muualla Suomessa. Yksinkertaisin tapa selittää eroa on väittää että vaikutus tulee Ruotsin maantieteellisestä ja mentaalista läheisyydestä, kirjoittaa Klinkmann

Hyvin haudottu tutkimushanke

Ajatus tutkia Vaasan pop- ja rockkulttuuria on varmasti muhinut melko kauan ennen kuin se kirkastui tutkimustehtäväksi. Koska olen itse osa tätä kulttuuria, olen asunut täällä koko ikäni, lukuun ottamatta muutama vuotta 60-luvulla opiskellessani Åbo Akademiassa Turussa. Olen tavallaan itse osa tutkimuskenttää, asia joka voi olla sekä haitaksi että hyödyksi.

– Luulisin että hyöty kuitenkin on tässä tapauksessa huomattavasti haittaa suurempi. Olen kysellyt itseltäni mitä mahtaa erottaa Vaasaa muista Suomen kaupungeista, ja miksi Vaasa saattaisi olla mielenkiintoinen paikka myös populaarimusiikin osalta.

-Eihän Vaasa ole mikään rockmusan eldorado, vaikka täällä on ollut musikaalista aktiviteettiä niin kaunan kuin minä jaksan muistaa.

– Kun 2000-luvun alussa olin mukana Ralf Andtbackan ideoimassa ja johtamassa Vaasan LittFest tapahtuman seminaariohjelman järjestelyissä muutaman vuoden, sain kosketukseen kysymykseen joka on keskeinen nyt julkaistussa kirjassa.

-Tutkinnallisesti kysymys on rajapinnoista: rajakaupungista, raja-alueesta.

-Maiksi raja on niin tärkeä kulttuuritutkijalle? Ja onko rajoja olemassa oikeasti vai ovatko ne vain meidän ihmisten luomia "aavekuvia"?

-Vaasa on satamakaupunki, Vaasa on erilaisten kulttuurialueiden välissä: Suomi ja Ruotsi mutta on myös suomenkielinen ja ruotsinkielinen Pohjanmaa, ja kaupungin sisällä löytyy ainakin kolme erilaista vyöhykettä eli suomenkielinen, ruotsinkielinen ja kaksikielinen. Globalisoituvassa kaupungissa on varmasti näitä enemmänkin,

-Ajatus tutkia Vaasan popmusiikkia, tai oikeastaan sitä miten tämä kansainvälinen, ulkoapäin - radioaalloilla – tuleva musiikki saapui tänne, miten se rantautui, sai omia forumeja, fäneja, paikkoja, kehitti omaa kulttuuri tai kulttuureja, tämä oli se tehtävä joka muodosti yhden kulmakiven projektilleni. Toinen oli sitten tämä kysymys kulttuureista ja kielistä, miten ne vaikuttivat popin ja rockin muodostumiseen Vaasassa

Rock invaasio ja kieli

Alun perin olin kiinnostunut näistä kahdesta asiasta, sekä rockin invaasiosta että kielistä, kulttuureista jotka ottivat musiikin vastaan. Asettamalla nämä asiat analyttisesti vastakkain sain mahdollisuuden kehittää mallin, joka perustuu moniin haastatteluihin, ääniin, kertomuksiin ja muistoihin.

En ollut kiinnostunut minkään nostalgia- tai sankarikirjan kirjoittamisesta, siksi olen tässä projektissa sekä sisällä siinä ette sen ulkopuolella, sekä insider että outsider (tutkimusotteeni ansiosta).

Päätin selvittää, mikäli mahdollista, mitä nämä ihmiset jotka ovat liikkuneet tämän pop ja rockmusiikin parissa ajattelivat musiikista ja mitä he tekivät sekä mitkä käytännöt ohjasivat heitä.

Musiikki joka oli uusi 60-luvulla, vähän vanhempi ja enemmän etabloitunut 70-luvulla vaihtui jo 80-luvulla haluun muuttaa kulttuurituonti kulttuurivientiin. Yhdeksi tärkeäksi kysymykseksi nousi puodelirockryhmä Wild Forcen tärkeä erityispiirre 80-luvulla.

Wantons ja Slippers

Miten breikata, miten tulla maailmankuuluiksi?

Siinä missä 60-luvun bändit Slippers ja Wantons, joista molemmat olivat melko kaksikielisiä bändejä jos katsoo soittajien taustaa, ja jotka molemmat soittivat suurin piirtein samantyyppistä musiikkia, vaikkakin Wantons soitti enemmän r & b-tyylistä musaa ja Slippers enemmän beat-tyylistä ja pistivät mukaan myös muutaman suomenkielisen kappaleen.

Lasse Backlund joka omisti yhtyeen ja joka tunsi tuottaja Markus Selinin, joka taas oli elokuvaohjaava Renny Harlinin paras ystävä, lähetti Wild Forcen ja Harlinin Los Angelesiin tekemään pari videota. Bändi pääsi saman tien soittamaan kuuluisassa Whiskey a gogo-klubissa. Tie rocktaivasiin näytti hetkeksi aukeavan ryhmälle.

Fanittaminen kielen mukaan

Jos katsoo bändien faneja Vaasassa 60-luvulla niin kollektiivinen vaikutus on että toisesta – Slippersistä -tuli enemmän suomenkielisten vaasalaisnuorten bändi ja – Wantonsista – ruotsinkielisten vaasaalaisnuorten bändi. Eli bändin jäsenet saattavat yksilötasolla olla hyvin kaksikielisiä ja liikkuvat helposti näiden eri rajavyöhykkeiden välillä, mutta kun asiaa tarkastelee fanien, kollektiivin kannalta - rajat ovat paljon selkeämmät.

Tutkimukseni osoittaa selvästi että Vaasa, kun katsoo Suomea kokonaisuutena, on hyvin erilainen paikka kuin muu Suomi. Täällä myyvät erilaiset levyt ja genret kuin muualla Suomessa. Yksinkertaisin tapa selittää eroa on väittää että vaikutus tulee Ruotsin maantieteellisestä ja menttaalisisestä läheisyydestä.

Luulen myös että asia on näin. Todistusainestona käytän, niitä vaikutteita joita monet vaasalaismuusikot ,mutta myös tällaiset häärääjät musiikin parissa, eli musan shakers & movers, fixers, järjestäjät, ottavat esiin.

Kaksikielisyyden analyysi

Vaikutteet todistavat – epäsuorasti - tätä asiaa. 60-luvulla täällä hääräsi mm. pieni ryhmä ruotsinkielisiä ja kaksikielisiä vaikuttajia, jotka olivat lukiolaisia, eli Power Production, joka toi tänne hyvin monta ruotsalaista ja pohjoismaista ryhmää.

Tässä Power Productionissa olivat mukana Boris Ekman, Hasse Franz, Benco Holm ja Lasse Karlsson. Myöhemmin, erityisesti 80-luvulla, toinen tällainen mielenkiintoinen vaasalaiskaveri, Lasse Backlund, joka nykyään tekee samanlaista työtä elokuvan puolella (firma Future Film), ”tuotti” ryhmiä kuten Linda Nine ja Wild Force (jonka hän omisti).

Wild Force

Wild Force, joka alun perin oli vaasalaisbändi, perustui Christer Rönholmin – hän kutsui itseään Chris R. Holmiksi – hienoon hevilaulantaan englanniksi sekä Janne Stolpen kitarasoittoon. Ryhmä oli eräänlainen Bon Jovin ja ruotsalaisen European, ellei kopio, niin muunnelma.

Tämä antaa aiheen toiselle toteamukselle. Vaasa on nimenomaan tästä rajavyöhykkeen ansioista aina ollut hyvin paljon copycat-kulttuuri. Täällä osataan kopioida ulkomaisia soittajia ja tyylejä vallan hienosti.

Eräs toinen esimerkki on Nalle Schauman, eräs ehkä maamme tyylipuhtaimpia rautalankakitaristeja.

Eräs myöhempi esimerkki tästä samasta ilmiöstä on ravintoloitsija Christer Ekmanin ”harrastuslevy”, Last Train to Partytown vuodelta 2008. Christer joka myös laulaa Vasa Sångargilletissä on erittäin kiinnostunut stemmalaulannasta, ja hänen copycat-levynsä jossa soittaa nuorempi kaaderi vaasalaismuusikoita, mm. Wantons- ja Gubbrockarna-voimahahmon Krister Kuljun poika, kitaristi Jokke Kulju, on hieno saavutus nimenomaan tällä tasolla, eli osoitteena stemmalaulannan merkityksessä rock ja popmusiikissa.

Christerin tyylinäyte tällä levyllä on nimenomaan kaikkine hienoine rockklassikkokappaleineen hyvin valaiseva esimerkki siitä miten Vaasassa osataan kopioida ulkomaalaisia soundeja. Gubbrockarit ovat toinen esimerkki tästä tietotaito-tasosta Vaasassa, paikallinen piirre joka nähdäkseni vie tätä kulttuuria myös hyvin voimakkaasti retro- ja nostalgia-tunnelmiin, mitä kirjani myös osoittaa tapahtuvan.

Tanssimusa eli dansbandsmusik

Tanssimusan, eli dansbandsmusik`in asema Vaasan seudulla, ja nimenomaan sen erityispiirteet ovat hyvin mielenkiintoisia. Silmiinpistävää on että jako, jota usein ehkä tiedostamatta tehdään rockiin, popiin ja tanssimusaan ei oikein toimi jos katsotaan asiaa tarkemmin, tyyliin ja muusikon näkökulmasta.

Nämä kolme tyyliä ovat lähisukulaisia, en näe mitään selvää rajaa tai katkoa niiden välillä. Eli jos pelkistää niin kolmoisjako näkyy ainakin kahdella eri alueella: kielen/kulttuurin tasolla ja tyyliin tasolla: suomi / ruotsi / kaksikielisyys sekä rock / pop / tanssimusa.

Monet 60-luvun pop- ja rockmuusikot siirtyivät, ilmeisesti ilman suurempia omantunnon tuskia, tanssilavoille soittamaan tanssimusiikkia. Tämä koskee sekä suomen- että ruotsinkielistä puolta Vaasassa.

Monet ruotsinkieliset muusikot Pohjanmaalta, ja sama saattaa koskea myös suomenkielisiä soittajia, ovat koko ikänsä soittaneet kevyttä anglo-amerikkalaista pop-rockia, vähän eri tyyliin vaatteissa tosin. Tällainen esimerkki kirjassani on Nisse Tuomela Maalahdesta.

Muuta toisaalta, vaikka nämä tyyliin kynnökset ovat saattaneet olla matalia yksittäisen muusikon kannalta, niin laajemmassa, kollektiivisessä mittakaavassa näin välttämättä ei ole.

Pohjanmaan kaikuja

Eräs esimerkki valaisee asiaa paremmin kuin pitkä selitys. 70-luvun loppupuolella järjestettiin tanssimusiikkitapahtuma Oravaisissa, jossa soitettiin tavanomaista modernia tanssimusiikkia ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta. Mutta sitten sattui jotain akustiikan puolella joka sai paikalla olevat toimittajat huutamaan skandaalista.

Oli näet niin että tilaisuuden ääniteknikkona ja mikserinä toimi kansallisesti tunnettu suomenkielinen ääniteknikko Matti Sarapaltio, jolle ilmeisesti ruotsinkielisen Pohjanmaan tanssimusan akustinen maailma ei ollut kovin tuttu.

Sarapaltio ei käyttänyt lainkaan kaikuja, eli n s Hagströmin soundia (ruotsalaisen äänisysteemien ja sähkökitaroiden valmistaja) mikä oli enemmän tai vähemmän pakollista Pohjanmaan ruotsinkielisillä alueilla aivan kuten riikinruotsalaisessa tanssimusiikissa.

Eli Oravaisissa kohtasivat ruotsalainen/pohjalainen äänimaailma ja suomalainen/kansainvälinen. Esimerkki osoittaa mielestäni että kulttuuriset erot voivat esiintyä monella eri tasolla, ja tutkijana on

Sven-Erik Klinkmann

Kirjoittajasta

Sven-Erik Klinkmann työskentelee tällä hetkellä Svenska litteratursällskapet i Finlandin palkkalistoilla. Klinkmann on saanut valmiiksi myös toisen hankkeen eli kirjan ruotsin kielen asemasta Suomessa, ei vähiten katsottuna miten kielen asema on muuttunut vuosisatojen varrella.

Tässä tutkimuksessa Klinkmann tutkii kielen kulttuurihistoriaa, mutta myös suomen ja ruotsin kielten raja- ja kontaktipintoja sekä kysymyksiä identiteeteistä ja psykologiasta. Kieleen näyttäisi liittyvän sekä tiedostomattomia että osittain tiedostetuja asenteita joita ei ole tarpeeksi tutkittu tähän mennessä.

Meneillään on myös hanke, joka alkaa syksyllä ja on tutkimusryhmän yritys peilata suomenruotsalaisuuden monimuotoisuutta tutkimalla erilaisia julkisia keskusteluja ja debatteja. Keskeinen kysymys tässä yhteydessä kuuluu; onko suomenruotsalaisuus eräänlainen palapeli joissa yksittäiset palat saattavat erota toisistaan hyvin paljon mutta jossa kuitenkin kokonaisuus muodostaa palapelin?